

Ministerul Educației al Republicii Moldova

811.124(075.9)
C39

Claudia CEMÂRTAN
Anatol CIOBANU

LIMBA LATINĂ

Manual pentru clasa a XII-a

Ministerul Educației al Republicii Moldova

Claudia CEMĂRTAN
Anatol CIOBANU

LIMBA LATINĂ

Manual pentru clasa a XII-a

Editura LUMINA
Chișinău — 2005

CZU 811.124(075.3)

C34

Manualul a fost elaborat conform Curriculum-ului național pentru învățământul liceal. Lucrarea a câștigat concursul Ministerului Educației pentru elaborarea manualelor din ciclul liceal și a fost aprobată spre editare prin ordinul nr. 694 din 26 noiembrie 2004 al ministrului educației al Republicii Moldova.

Comisia de evaluare:

P. Derescu, dr. în filologie, conf. univ., grad did. superior;
M. Tofan, prof. de limba latină, liceul român-englez "Mircea Eliade", mun. Chișinău;
L. Popovici, prof. de limba română și latină, liceul "Onisifor Ghibu", mun. Chișinău.

Toate drepturile asupra acestei ediții aparțin editurii *LUMINA*.

Redactor: *Anatol Malev*

Paginare computerizată, prelucrare imagini: *Sorin Ivasișin*

Editura Lumina, bd. Ștefan cel Mare și Sfint, nr. 180, MD 2004, Chișinău
Tel./fax 29-58-64; 29-58-68.

Tiparul executat la tipografia "Reclama",
str. Alexandru cel Bun, nr. 111, MD 2004, Chișinău
Comanda nr. 3

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții
Cemârțan, Claudia

Limba latină: Man. pentru cl. a XII-a / Claudia Cemârțan, Anatol Ciobanu;
Min. Educației al Rep. Moldova – Ch.: LUMINA, 2005 (Tipogr. "Reclama"). – 248 p.
ISBN 9975-65-208-5

811.124(075.3)

ISBN 9975-65-208-5

© Editura *LUMINA*, 2005

© Claudia Cemârțan, Anatol Ciobanu, 2005

PREFAȚĂ

Prezentul manual constituie o continuare logică a celor pentru clasele a X-a și a XI-a și este alcătuit în conformitate cu *Programa la limba latină*, aprobată de Ministerul Educației în anul 1999. Pe lângă materialul de gramatică, expus în consecutivitatea prevăzută de *Programă* și însoțit de exerciții aplicative în scopul consolidării lui, lucrarea își propune o prezentare succintă, dar sistematică, a literaturii latine prin lectura și comentarea istorico-filologică a unor fragmente originale din operele celor mai reprezentativi autori latini din sec. I î. e. n. — sec. al II-lea e. n., începînd cu Lucrețiu și terminînd cu Tacit și Fedru. În afară de aceasta, manualul oferă pagini importante din civilizația greco-romană și din realitățile unei lumi demult dispărute, a cărei influență a fost și este resimțită în cultura și civilizația europeană pe parcursul atîtor secole.

Materialul de literatură și cel de gramatică este distribuit în 30 de lecții, structura acestora fiind determinată de obiectivele principale ale disciplinei: însușirea materialului gramatical, acumularea unor cunoștințe sumare despre evoluția procesului literar din epoca respectivă, completate cu informații din mitologie, istorie, cultură, viața politică și socială a Romei antice. Lecția conține un fragment dintr-o operă literară, precedat de un succint preambul asupra subiectului ei și a locului în creația scriitorului dat. Ținînd cont de dificultatea traducerii și interpretării unui text latin original, autorii manualului recurg la explicații detaliate într-un set de *Note și comentarii* de la subsolul fiecărui fragment, care vin să înlesnească perceperea corectă a conținutului ideatic, stilistic și gramatical. Totodată, dat fiind faptul că elevii nu cunosc normele prosodice și particularitățile versificației latine, în textele poetice sînt marcate silabele accentuate prin semnul diacritic respectiv — *ictus*. Lucrul asupra textului literar presupune, fără îndoială, și o cunoaștere de ansamblu a

Cuprins

Prefață	3
Lecția 1. Repetarea materiei studiate. <i>T. Lucretius Carus. Invocatio ad Venērem</i>	5
Lecția 2. Repetarea materiei studiate. <i>C. Sallustius Crispus. Res popūli Romāni</i>	11
Lecția 3. Modul conjunctiv: prezentul activ și pasiv. <i>C. Valerius Catullus. Ad Lesbiam</i>	18
Lecția 4. Modul conjunctiv: imperfectul activ și pasiv. <i>C. Valerius Catullus. Ad Licinium</i>	24
Lecția 5. Modul conjunctiv: perfectul și mai mult ca perfectul activ. <i>C. Iulius Caesar. Galliae descriptio</i>	28
Lecția 6. Modul conjunctiv: perfectul și mai mult ca perfectul pasiv. <i>C. Iulius Caesar. De Gallorum moribus</i>	35
Lecția 7. Utilizarea modului conjunctiv în propozițiile independente. <i>Cornelius Nepos. Cato Maior (I)</i>	41
Lecția 8. Utilizarea modului conjunctiv în propozițiile subordonate. <i>Cornelius Nepos. Cato Maior (II)</i>	47
<i>Evaluare curentă</i>	52
Lecția 9. Verbele deponente și cele semideponente. <i>M. Tullius Cicero. In Catilinam, I,1</i>	53
Lecția 10. Verbele compuse cu <i>esse</i> . <i>M. Tullius Cicero. In Catilinam, I, 2</i>	61
Lecția 11. Verbele compuse cu <i>esse</i> . <i>M. Tullius Cicero. Virtus amicitiam firmit</i>	66
Lecția 12. Verbele neregulate: <i>velle, nolle, malle</i> . <i>M. Tullius Cicero. Damoclis gladius (I)</i>	73
Lecția 13. Verbul neregulat: <i>ferre</i> . <i>M. Tullius Cicero. Damoclis gladius (II)</i>	78
Lecția 14. Verbul neregulat: <i>ire</i> . <i>M. Tullius Cicero. Epistula ad familiam</i>	82
<i>Evaluare semestrială</i>	87

Lecția 15. Supinul.	
P. Vergilius Maro. <i>Ultima nox Troiae (I)</i>	88
Lecția 16. Participiul.	
P. Vergilius Maro. <i>Ultima nox Troiae (II)</i>	95
Lecția 17. Gerunziul.	
P. Vergilius Maro. <i>Ultima nox Troiae (III)</i>	101
Lecția 18. Gerundivul. Conjugările perifrastice.	
P. Vergilius Maro. <i>Ultima nox Troiae (IV)</i>	106
Lecția 19. Infinitivul.	
P. Vergilius Maro. <i>Ultima nox Troiae (V)</i>	110
Lecția 20. Construcția sintactică <i>Accusativus cum infinitivo</i> .	
Q. Horatius Flaccus. <i>Ad Leuconoën</i>	115
Lecția 21. Construcția sintactică <i>Nominativus cum infinitivo</i> .	
Q. Horatius Flaccus. <i>Ad Melpomēnen</i>	122
Lecția 22. Construcția sintactică <i>Participium coniunctum</i> .	
P. Ovidius Naso. <i>Aetas aurea (I)</i>	127
Lecția 23. Construcția sintactică <i>Ablativus absolutus</i> .	
P. Ovidius Naso. <i>Aetas aurea (II)</i>	134
<i>Evaluare curentă</i>	140
Lecția 24. Sintaxa frazei. Concordanța timpurilor. Propoziția subordonată completivă.	
P. Ovidius Naso. <i>Hiems apud Getas (I)</i>	141
Lecția 25. Propoziția subordonată temporală.	
P. Ovidius Naso. <i>Hiems apud Getas (II)</i>	147
Lecția 26. Propoziția subordonată cauzală. Propoziția subordonată finală.	
Phaedrus. <i>Rana rupta et bos</i>	152
Lecția 27. Propoziția subordonată consecutivă. Propoziția subordonată comparativă. Propoziția subordonată concesivă.	
L. Annaeus Seneca. <i>Remedium irae</i>	158
Lecția 28. Propoziția subordonată condițională.	
P. Cornelius Tacitus. <i>Sine ira et studio</i>	164
Lecția 29. Propoziția subordonată atributivă.	
Martiālis. <i>Epigrammata</i>	170
Lecția 30. Recapitulare.	
D. Cantemir. <i>De lingua Moldavorum</i>	176
<i>Evaluare finală</i>	179
Summarium grammaticeae	180
Aforisme	207
Vocabular latin-român	213
Vocabular român-latin	241